

M. T. R. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref.

Sur.

400

Title :

Gayatri Purochana
Vidhi

Lathe

गायत्री पुराश्चरण विधिः॥

400

: Gāyātrī Puraśchārāṇa		: Title
:	:	: Author Vishi
:	:	: Editor
:	:	: Year, Vols.
:	:	: Publisher
400	:	: Remarks

श्रीगणेशाय नमः श्रीसरस्वत्यै नमः अथ गायत्रीपुरश्चरणविधिः प्र
 पंचसारे ॐ नमः भूयस्त्वक्षरलक्षं गायत्रीं संयतात्मको जप्ता ॥ जुहुया
 त्पायसघृततिलदूर्वाभिर्दुधतलसमिद्धिरपि ३ एकैकं त्रिसहस्रं मंत्रीस
 मभीष्टसिद्धये मुक्तये ॥ अक्षरसहस्रसंख्यं मुख्यतरेः केवलैस्त्रिंशैर्जु
 हुयात् ॥ २ ॥ दुरितोद्धेदनविषये दीर्घायुषे च विशदमतिः ॥ आयु
 ष्कामो जुहुयात्पायसहविराज्य केवलाज्यैश्च ॥ ३ ॥ दूर्वाभिः सति
 लामिः सर्वैस्त्रिसहस्रसंख्याकं मंत्री अथ त्रिंशदक्षरसहितैरस
 र्वाक्षरैर्जुहुयात्सरोरुहे रयुतं ४ नष्टश्रीरपि भूयो भवति मनो
 लोभं दुरंतं लक्ष्म्याः ॥ अन्नाद्यर्थतैरपि पात्राशौ ब्रह्मवर्चसे जुहुया
 त् ॥ ५ ॥ सर्वैरेतैर्जुहुयात्सर्वं फलाप्त्यै द्विजेश्वरो मतिमानिति अक्ष
 रसमसंख्यातिलक्षाय यस्यां क्रियायां च त्रिंशतिरित्यावत् ॥

मा.पु.

३

घननिगात्मकमेकं हविः भुक्तेरुत्थारभ्य चेत्तमेकं वाक्यं ॥ वि
शदमतिरिति ध्यानमज्जैलाभ्यां शुद्धचित्त इत्यर्थः ॥ हविराज्यात्म
कमेकं हविः ॥ हविरोदनः ॥ अन्नाद्यर्थमपीति भिन्नक्रमोपि ॥ पाला
शैः पुष्पैः ॥ शारदायामपि ॥ आह्वयसंयुक्तां गायत्रीं दीक्षितो जपे नि
रु ॥ तत्त्वलक्षं विधानेन न भिन्नाशी विजितेन्द्रियः ॥ क्षीरोदनं तिला
दूर्वाक्षीरदुग्धसमिद्धान् ॥ पथकसहस्रत्रितयं जुहुयात्तन्मंत्रसिद्धये
इति ॥ २४ तत्त्वसंख्यसहस्राणि मंत्रविज्जुहुयात्तन्मंत्रैः ॥ सर्वपापविनि
र्मुक्तो दीर्घमायुः सविंदने ॥ आयुषे साज्य हविषा केवले नाथसर्पि
षा ॥ दूर्वात्रिकैस्तिलैर्मन्त्री जुहुयात्तिसहस्रकं ॥ अरुणा औस्त्रिम
ध्वत्तैर्जुहुयादयुतंतथा ॥ महाक्षीर्मेवेतस्य षण्मासान्नात्रसं

शयः ॥ ब्रह्मश्रिये प्रजुहुयात्प्रसूने ब्रह्मवृक्षजैरिति ॥ ब्रह्मवृक्षः पला
शः ॥ अत्रापि त्रिमध्वत्तैरित्यनुषंगः ॥ इति गायत्रीपुरश्चरणविधिः ॥
अथ गायत्रीपुरश्चरणप्रयोगः ॥ तत्रादौ देशकालौ संकीर्त्य करिष्य
माण गायत्रीपुरश्चरणे ॥ धि कारसिंध्यर्थं अमुकशर्मणो नुसया
तत्प्रतिनिधित्वेन कृच्छ्रत्रयं अमुकप्रत्याम्नायेन चरिष्ये ॥ इति सं
कल्प्य ॥ होमजपदानाद्यन्यतरप्रत्याम्नायेन विधिना तानाचरेत् ॥
स्वकर्तृके तु अमुकशर्माहं कृच्छ्रेत्यादिवदेत् ॥ एवमग्रेष्वस्य ॥
तदंते अमुकशर्मणो गायत्रीपुरश्चरणेनेन कृच्छ्रानुष्ठानेनाधिकारसि
द्धिरस्त्विति ब्राह्मणान्प्रतिवदेत् ॥ तेष्वधिकारसिद्धिरस्त्विति वदेयुः ॥
ततो मुकशर्मणो नुसया करिष्यमाण पुरश्चरणपूर्वागत्येन विहितं ॥
गायत्र्यादिजपं करिष्ये इति संकल्प्य सप्रणवव्याहृति कगायत्र्याऽप्यु
तजपं कृत्वा ॥ आपो हि षेति ॥ सुक्तं ॥ एतो न्विंद्रमिति निस्त्रः ॥ ऋतं च स

गा. पु. लयमिति सूक्तं ॥ स्वस्ति न इत्याद्याः स्वस्ति मतीः ॥ स्वादिष्ठयेत्याद्याः पा
 २ वमानीभ्यः सर्वा जयेत् ॥ प्रत्येकं दशवारं जयेत् ॥ अंते तत्सर्वं तुरित्य
 स्याच्छ्रुतं ॥ आचार्यमृषिं विश्वामित्रं तर्पयामि ॥ छंदोगायत्रीं स्तुपयामि ॥
 सवितारं देवतां तर्पयामि ॥ इति तर्पयित्वा ॥ रुद्रं नमस्कृत्य कद्रुद्रा
 येत्यादीनि सूक्तानि जयेत् ॥ ततः सुमुदूर्ते स्नातः पवित्रपाणिना च
 म्यप्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य अमुकशर्मणो ब्राह्मणस्य स
 कल्पपातक्षौ केयद्वारा श्रीपरमेश्वरप्रीत्यर्थं तदनुज्ञया चतुर्विंशति
 लक्षजपात्मकं गायत्रीपुरश्चरणं ब्राह्मणद्वारा आचरिष्ये ॥ तदं
 गत्वेन गणपतिपूजनं स्वस्तिवाचनं मालकापूजनं नां दीश्राद्धं
 जपकर्तृकरणं यथाविभवं तत्सूत्रं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ तदा
 दौमहागणपतिपूजनं करिष्ये ॥ इति संकल्प्य ॥ गणेशपूजनं नां

दीश्राद्धं तं कुर्यात् ॥ प्रजापतिः प्रीयतामित्यस्वच्छाने सवित्ताप्रीयता
 मिति विशेषः ॥ ततो मुक्तानुज्ञया क्रियमाणे जपकर्तारं त्वां वृण इति प्र
 त्येकं वरणं कृत्वा यथाविभवं आसने बस्त्रालंकारचंदनादिभिः पू
 जयेत् ॥ ततः एकैको ब्राह्मणः शुद्धदेशे कुशाद्यासने उपविश्य पवि
 त्रपाणिना च म्यप्राणानायम्य देवताः प्रार्थयेत् ॥ सूर्यः सोमो यमः का
 लः संध्येभूतान्यहः क्षमा ॥ पयमानादि कूपनिर्भूमिराकाशं रवेचराम
 राः ॥ ब्रह्मशासनमाच्छाद्य कल्पध्वमिह संनिधिमिति ॥ ततो देश
 कालौ संकीर्त्य जपसंकल्प्य ॥ गुरवे नमः ॥ गणपते नमः ॥ दुर्गायै
 नमः ॥ मालाभ्यो नम इति नैत्राग्निः प्राणानायम्य ऋष्यादिस्मरणं
 ऋष्यादिन्यास करन्यास षडंगन्यासान्वक्ष्यमाणरीत्या कृत्वा जप
 माकां वक्ष्यमाणरीत्या संस्कृतां पात्रे निधाय दक्षिणेन संप्रोक्ष्य ॥

गा-पु. ॐ मांमाले म हा माये स र्व शक्ति स्वरूपिणी ॥ चतुर्वर्ग स्वयिन्य
 स्तस्तस्मान्मे सिद्धिदा भव ॥ ॥ इति संप्राथम्य ॥ ॐ अविष्टं
 कुरु माले त्वमिति ता मा दय मंत्र दे व तां स वि ता र्थं ध्यायन्
 हृदय समीपे मा तां धारयन् म ध्य मां गु लि म ध्य म प र्व णि नि
 ध्या यो न्न त गा त्रः प्र त्या वृ त्ति प्र ण वा व त्या म ध्यं दि ना व धि ज
 पेत् ॥ अति त्व रा यां सा र्द्धं प्र हर त्र या व धि ज पि त्वा ॐ ते पु नः
 प्र ण व मु च्छा र्य ॥ त्वं मा ले स र्व दे वा नां प्री ति दा भु म दा भ व ॥
 शिवं कुरु ष्व मे भ द्रे य शे वी र्यं च स र्व दा ॥ इति शि र सि मा तां
 नि धाय त्रिः प्रा णा ना य म्य उ क्त न्या स त्र यं कृ त्वा ज पं ई श्व रा
 र्प णं कुर्यात् ॥ एवं ज पे स मा से ग यो क्त वि धि ना अग्निं प्र तिष्ठा

प्य ध्या त्वा ग्र हा वा हा ना दि क ल श रु चा य नां तं कृ त्वा च क्षु षी आ ज्ये ने
 त्वं ते आ दि ग्र हा न् ॥ अ र्का दि जा ती य स मि दा दु ति मि श्र र्वा दु ति मि रा
 न्या दु ति मि श्रा मु क सं र व्धा का मि रि त्ये वं लो क पा ता न्न त त्ते दे व ता
 न्धा ध्या नं कृ त्वा स वि ता रं च त्रु र्विं श ति स ह स्र ति ता दु ति मि स्त्रि
 स ह स्र पा य सा दु ति मि स्ता व ती मि ष्ट ता दु ति मि स्ता व ती मि र्द वी दु
 ति मि स्ता व ती मिः क्षी र दु म स मि दा दु ति मि श्र ० शे षे णे त्या दि का
 ले च रु पा य स ति ले स हा न्य य र्प नि क र णं य था न्वा ध्या न का ले
 इ दं स वि त्रा दि न्यो न ० इ दं स वि त्रे ने त्ये वं त्या गः ॥ हो मे व्या हृ ति
 रहि ता स प्र ण वा स्वा हां ता ग्रा य त्री ० दूर्वा त्र य स्यै का दु ति मि
 दूर्वा स मि धां द धि म ध्ये ज नं का र्यं का ले व ति दा ना दि ॥ समुद्र

गा. पु. ज्येष्ठेत्यादि मंत्रैरभिषेकां तेषां त्र्येकं धेनुनिष्कयसं कल्प्यः ॥ त
 ४ तौ विसर्जनं तदि ब्राह्मण भोजनसं कल्प्यां तैर् ईश्वरार्पणं कुर्यात्
 ॥ इति होमसमाप्ते जले देवं संपूज्य होमसंख्या दशांशे नगा
 यत्र्यं ते ॥ सवितारं तर्पयासीति तर्पणं कार्यं ॥ तर्पण दशांशे
 नगायत्र्यं ते ॥ आत्मानमभिषिंचामि नम इति कुंभमुद्रया स्वम
 र्धन्यभिषेकः कार्यः ॥ होमतर्पणाभिषेकाणां मध्ये यदेवनसंभ
 वतितस्तुग्नेदिग्गुणो जपः कार्यः ॥ ततोभिषेकसंख्या दशांशे न
 ब्राह्मण भोजयेत् ॥ ततो ब्राह्मणान् दक्षिभिः परितोष्या शिषो गृही
 त्वा ॥ पुरैश्चरणसंपूर्णमस्त्विति वाचयित्वा कर्मेश्वरार्पणं कुर्या
 त् ॥ आरंभप्रभृतिया वत्समाप्ति कर्त्ता ब्राह्मणेः सह हविष्या
 शीस्तं यवाद्यधः शायी भवेत् ॥ यज्जाग्रते इति शिवसं कल्प्य

मंत्रांस्त्रिः पठित्वा प्रत्यहं शयीतेति पुरश्चरणप्रयोगः ॥ ॥ विश्वा
 मित्रं ऋषये नमः शिरसि ॥ गायत्रीं छंदसे नमः मुरे ॥ सवित्रे दे
 वताये नमः हृदि ॥ इति ऋष्यादिन्यासः ॥ ॥ तत्सवितु रंगुष्ठाभ्यां
 नमः ॥ वरेण्यं तर्जनीभ्यां नमः ॥ भर्गो देवस्य मध्यमाभ्यां ॥ भीमहि
 र्भ्रानाभिकाभ्यां ॥ धियो योनः कनिष्ठिकाभ्यां ॥ प्रचोदयात्करतलक
 रपृष्ठाभ्यां ॥ इति करन्यासः ॥ तत्सवितु र्दयाय नमः ॥ वरेण्यं शिर
 से स्वाहा ॥ भर्गो देवस्य शिरवाये वषट् ॥ भीमहि कवचाय हुं ॥ धियो
 योन नैत्रत्रयाय वौषट् ॥ प्रचोदयात् अस्त्राय कट् ॥ इति षडंगन्या
 सः ॥ ॥ अथ माकासंस्कारः ॥ कुशोदकसहितैः पंचगव्यैर्माला
 प्रक्षाल्य ॥ ॐ ह्रीं अं आं इं ईं इत्यादीनि क्षुद्रत्वं तानि मालकाक्षराणि

गा. पु. अथ चष्टपत्रसूत्रापितमालायां विन्यस्य ॥ सद्यो जातमिति पंचमं चान्नज
 पित्वा एतेषां मध्ये प्रथमेन पंचगव्येन शीतजलेन मालां प्रक्षाल्य द्विती
 यमंत्रेण चंदनादिना विष्टप्य तृतीयेन मालां धूपयित्वा चतुर्थमंत्रेण
 चंदनकस्तूर्यादिना लेपयित्वा पंधिमंत्रेण प्रतिमणिशतं अभिमंत्रयेत्
 अघोरेभ्य इति मंत्रेण मेतं शतवारं मन्त्रिमंत्रयेत् ॥ तत एतैरेवं पंचमिर्म
 त्रैः पंचोपचारैर्मालां दृष्ट्वा देवता वत्सं पूजयेत् ॥ इति मालासंस्कारः ॥
 एवं चतुर्विंशति लक्ष जपात्मकं पुरश्चरणं युक्तं ॥ परिजातो दाहते ऋषि
 धाते तु ॥ अथ वेदादिगीतायाः प्रसादजनने विधिः ॥ गायत्र्यः संप्रवक्ष्या
 मि धर्मकामार्थमोक्षादं ॥ मध्याह्ने मितभु कुमोनी त्रिः स्नानार्थं च न तत्परः ॥
 जपेद्भक्तनयंधीमान्नान्यदृङ्मानसक्रिये इति त्रिलक्षं पुरश्चरणमुक्तकाल
 उत्तसंख्या चतुर्गुणो जपो विहितः ॥ अतो द्वादश लक्षैः पुरश्चरणं भवति

गा. पु. तत्र संकल्पस्तथै बोद्धः ॥ द्वादश लक्षात्मकं पुरश्चरणं करिष्ये इति ॥ सवि
 तारं द्वादश सहस्रलिङ्गा कुतिभिरिति च ॥ ॥ इति श्रीमदनंदेवी योगायत्री
 पुरश्चरणविधिः संक्षेपः ॥ ॥ सुमुरवं संपुटं चैव विततं विस्तृतं तथा ॥
 द्विमुरवं त्रिमुरवं चैव चतुर्मुखं च पंचमं ॥ षण्मुरवाधो मुखं चैव व्यापकां
 जलिकं तथा ॥ रा क टं य म पा शं च ग्रथितं चोत्तु कोत्तु कं ॥ प्रलंबं मुष्टिकं चै
 व मत्स्यः कूर्मो वराहकं ॥ सिंहक्रांतं महाक्रांतं मुद्गरं पल्लवं तथा ॥ एतामुद्रा
 चतुर्विंशा गायत्र्याः सुप्रतिष्ठिताः ॥ एतामुद्रा न जानाति गायत्री निष्फला
 भवेत् ॥ सुरभिर्ज्ञानभूर्पा च पल्लवं कूर्मपंकजं ॥ लिङ्गं निर्याणमुद्रां च जपां
 तेषो चकारयेत् ॥ अथ मंडल देवताः ॥ श्रीलक्ष्मीनारायणार्पणमस्तु ॥
 श्रीः इति संपूर्णं ॥ शके १७१८ प्रभव संवत् चैत्र वद्य ५ इदं पुस्तकं उग
 वेकरोपनाम्ना विद्वके नलिरिव तं स्वार्थं परार्थं च ॥ श्रीः श्रीः श्रीः